

Ymateb i hawliad i Dribiwnlys Cyflogaeth

(Manylion gwrandawriad i'w hanfon)

Canllawiau'r Llywyddion

Dan Reolau'r Tribiwnlys Cyflogaeth, gall Llywyddion y Tribiwnlysoedd Cyflogaeth yng Nghymru a Lloegr a'r Alban gyhoeddi Canllawiau. Nod y canllawiau hyn yw gwella cysondeb o ran y ffordd y mae Tribiwnlysoedd Cyflogaeth yn rheoli achosion a galluogi'r partion i ddeall yn well yr hyn a ddisgwylir ganddynt a'r hyn i'w ddisgwyl gan y tribiwnlys. Nid ydynt yn orfodol ond dylid eu dilyn lle bo hynny'n bosib.

Gellir dod o hyd i ganllawiau'r ddau Lywydd yn:
<https://www.judiciary.uk/subject/employment>

Gall Tribiwnlys Cyflogaeth gymryd nifer o fisoedd i benderfynu ynglŷn â hawliad. Bydd yr amser y mae'n ei gymryd i gwblhau'r broses yn dibynnu beth sydd dan sylw a beth yw'r materion yn yr hawliad - os oes llawer o faterion, neu fod y materion yn gymhleth, efallai y bydd yn cymryd mwy o amser i ddelio â'r achos.

Pennir yr achosion a dderbynnir i mewn, ac sy'n mynd yn eu blaenau yn y system tribiwnlysoedd cyflogaeth ar sail teilyngdod bob achos unigol. Os bydd y tribiwnlys cyflogaeth yn penderfynu o blaid yr hawlydd, bydd y tribiwnlys yn ystyried faint o ddyfarndal sydd i'w dalu, gan gyfrifo faint ddylai fod wedi cael ei dalu pe na bai'r hawliau'r hawlydd wedi cael ei diystyru. Nid yw'r mwyafrif o awdurdodaethau (mathau o hawliadau) yn caniatáu dyfarniadau anghyfyngedig, a hyd yn oed lle maent yn caniatáu hynny a lle bo hawliadau'n cael eu gwneud am symiau mawr o iawndal, bydd y tribiwnlys yn ystyried yr wybodaeth berthnasol er mwyn sicrhau bod unrhyw ddyfarndal yn briodol.

Bydd tribiwnlysoedd yn penderfynu faint o ddyfarndal y mae gan yr hawlydd hawl iddo, yn ôl ei amgylchiadau personol, gan gynnwys ei oed, ei enillion, ac ar gyfer achosion sy'n ymwneud â gwahaniaethu, niwed i'w deimladau. Bydd dyfarndaliadau am niwed i deimladau yn seiliedig ar y canllawiau presennol, a bennwyd mewn cyfraith achosion. Ar gyfer hawliadau diswyddo annheg, gall y tribiwnlys bennu dyfarndal am golli enillion yn y dyfodol. Pwrpas y dyfarndal yw digolledu gweithwyr, nid cosbi cyflogwyr.

Rheoliadau Cyffredinol Diogelu Data

Mae'r Weinyddiaeth Cyfiawnder a Gwasanaeth Llysoedd a Thriwlynlysoedd EM yn prosesu gwybodaeth bersonol amdanoch chi yng nghyd-destun achosion triwlynlys.

I gael manylion am y safonau rydym yn eu dilyn wrth brosesu'ch data, ewch i: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunalsservice/about/personal-information-charter>

I gael copi papur o'r hysbysiad preifatrwydd hwn, cysylltwch â'n Canolfan Cyswllt Cwsmeriaid. Ceir manylion ar dudalen gefn y cyhoeddiad hwn.

Noder: gellir anfon copi o'r ffurflen hawlio neu'r ffurflen ymateb ac unrhyw ohebiaeth arall sy'n gysylltiedig â'r Triwlynlys at y parti arall ac Acas at ddibenion achosion Triwlynlys neu er mwyn setlo'r hawliad.

Deddf yr Iaith Gymraeg

Os ydych yn ymateb i hawliad yng Nghymru, cewch ofyn am gael gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Os bydd y ddwy ochr yn cytuno, gellir cynnal y gwrandawladau yn y Gymraeg yn unig. Os defnyddir y Gymraeg a'r Saesneg mewn gwrandawliad, gallwn ddarparu cyfleusterau cyfieithu ar y pryd, dim ond ichi ofyn.

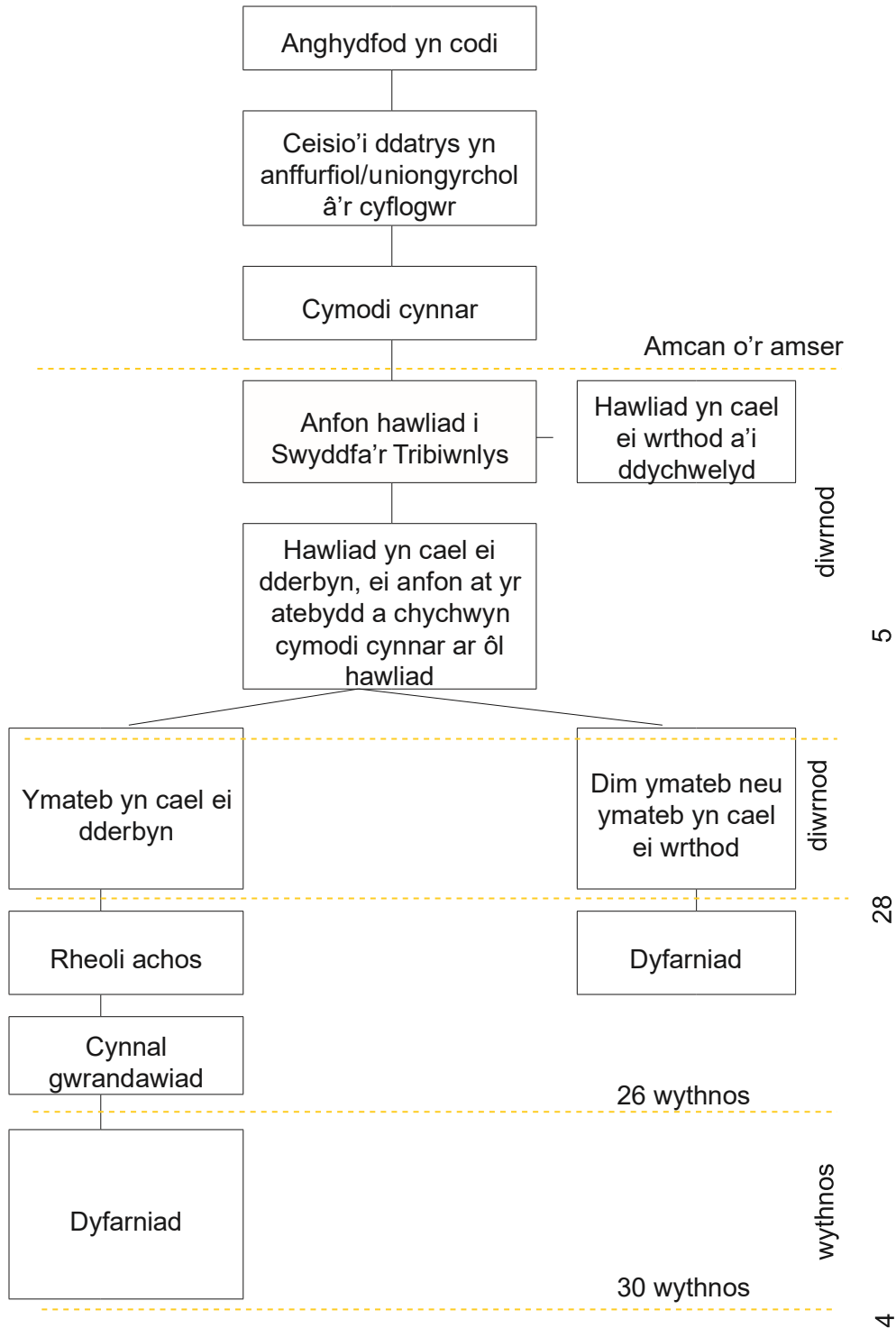
Beth mae Triwlynlysoedd Cyflogaeth yn ei wneud?

Mae triwlynlysoedd cyflogaeth yn gwrandao achosion ac yn gwneud penderfyniadau ynglŷn â materion sy'n gysylltiedig â chyflogaeth megis diswyddo annheg, taliadau dileu swydd, gwahaniaethu a amrywiaeth o wahanol hawliadau sy'n ymwneud â chyflogau a thaliadau eraill. Er nad yw Triwlynlys Cyflogaeth mor ffurfiol â llys, rhaid iddo gydymffurfio â rheolau gweithdrefnau a gweithredu'n annibynnol.

Rhagor o wybodaeth

Mae gan y Triwlynlysoedd Cyflogaeth Ganolfan Cyswllt Cwsmeriaid a all ateb ymholiadau cyffredinol, rhoi gwybodaeth am gyhoeddiadau triwlynlysoedd ac egluro sut y mae'r system triwlynlysoedd yn gweithio. Efallai y gallant eich helpu i lenwi'r ffurflen **ond ni allant roi cyngor cyfreithiol**, megis cynghori p'un a yw'r hawliad a wnaed yn eich erbyn yn debygol o fod yn llwyddiannus ai peidio.

Crynodeb o'r broses hawlio

Sylwch: Mae dyfarniadau a gyflwynir ar bartïon o mis Chwefror 2017 ymlaen yn cael eu cyhoeddi ar y gofrestr gyhoeddus ar-lein yn <https://www.gov.uk/employment-tribunal-decisions>

Rhagor o gymorth a chyngor

Nid oes angen i chi ofyn am gyngor cyn llenwi'r ffurflen ymateb, ond efallai y byddai o fudd pe baech yn gwneud hynny. Gallwch gael gwybodaeth am gyfraith cyflogaeth gan Acas a allai hefyd eich helpu i ddatrys yr hawliad yn eich erbyn drwy gymodi a heb fod angen gwrandawriad Tribiwnlys. Rhif llinell gymorth Acas yw **0300 123 1100**. Cyfeiriad gwefan Acas yw **www.acas.org.uk**.

Gallwch gael fwy o gymorth a chyngor gan:

- Gwasanaethau cyngor di-dâl megis canolfan Cyngor ar Bopeth neu un o ganolfannau'r gyfraith. Cyfeiriad gwefan Cyngor ar Bopeth yng Nghymru a Lloegr yw **www.citizensadvice.org.uk** ac yn yr Alban, **www.cas.org.uk**
- Sefydliadau cyflogwyr – os ydych yn aelod.
- Cyfreithwyr a chynghorwyr proffesiynol eraill.

Sut mae ymateb i'r hawliad?

Ni fydd eich ymateb yn cael ei dderbyn gan swyddfa'r tribiwnlys oni bai ei fod ar ffurflen wedi'i chymeradwyo a ddarperir gan Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM. Mae'r ffurflen ar gael yn y fformatau canlynol:

- y copi papur a anfonwyd atoch, neu,
- fersiwn sydd ar gael ar ein gwefan yn www.gov.uk/being-taken-to-employment-tribunal-by-employee/overview

Rhaid i chi lenwi a dychwelyd eich ffurflen ymateb i swyddfa'r tribiwnlys i'n cyrraedd erbyn y dyddiad ar y llythyr a anfonwyd gyda'r ffurflen hawlio. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau bod swyddfa'r tribiwnlys yn cael eich ymateb cyn y terfyn amser perthnasol; hynny yw, 28 diwrnod o'r dyddiad yr anfonasom gopi o ffurflen hawlio'r hawlydd atoch.

Neu, gallwch ymateb ar-lein trwy ein gwefan yn www.gov.uk/being-taken-to-employment-tribunal-by-employee/overview

Pan fyddwch yn ymateb ar-lein, bydd yn cael ei anfon i'r swyddfa tribiwnlys sy'n delio â'r achos yn awtomatig. Nid oes angen i chi anfon copi o'ch ffurflen neu unrhyw ddogfennau eraill trwy'r post ar hyn o bryd.

Dylech gadw copi o'ch ffurflen hawlio ar gyfer eich cofnodion. Pa bryd bynnag y byddwch yn cysylltu â ni ddylech ddyfynnu rhif yr achos ar ein llythyr ac unrhyw ddogfennau perthnasol. Pam fyddwch yn ysgrifennu atom drwy lythyr neu e-bost, dylech anfon copi at yr hawlydd ac unrhyw atebydd arall yn yr achos, a dweud wrthym eich bod wedi gwneud hynny. Os ydych yn gofyn i'r Tribiwnlys wneud gorchymyn neu gymryd unrhyw gamau eraill, rhaid i chi hefyd ddweud wrth yr hawlydd i anfon unrhyw wrthwynebiadau i'r Tribiwnlys cyn gynted â phosib.

Os yw'r hawlydd yn hawlio taliad diswyddo neu dâl yn lle rhybudd, cyflog neu dâl gwyliau, na allwch ei dalu oherwydd anawsterau ariannol, dylech esbonio hyn yn eich ymateb a rhoi gwybod i ni am unrhyw achosion ffurfiol sy'n cael ei gynnal i'ch sefyllfa ariannol.

Beth allaf i ei wneud os nad wyf yn gallu anfon fy ymateb o fewn y cyfnod penodol?

Gallwch ofyn i'r tribiwnlys ymestyn y terfyn amser os nad yw'n bosibl i chi lenwi'r ffurflen mewn pryd. Er enghraifft, os oes arnoch angen rhagor o amser gan fod tyst pwysig (megis y sawl a wnaeth y penderfyniad i ddiswyddo'r hawlydd) dramor ar wyliau a bod arnoch angen gwybodaeth ganddo. Rhaid i chi ofyn am estyniad o'r fath yn ysgrifenedig cyn gynted â phosib. Os na fyddwch yn gwneud hyn o fewn y terfyn amser **28 diwrnod**, mae'n debyg y bydd yr hawliad yn cael ei drin fel hawliad nad oedd amddiffyniad wedi'i gyflwyno ar ei gyfer ac mae'n debyg y gwneir dyfarniad yn eich erbyn chi. Rhaid i'ch cais am estyniad roi rhesymau llawn i egluro pam rydych yn gofyn am yr estyniad. Os ydych chi'n gwneud cais ar ôl i'r terfyn amser 28 diwrnod ddod i ben rhaid i chi hefyd naill ai anfon drafft o'r ymateb rydych chi am ei gyflwyno neu esbonio pam na ellir gwneud hyn. Yna, bydd Barnwr Cyflogaeth yn penderfynu a ddylid caniatáu estyniad. Byddwch yn cael eich hysbysu ynglŷn â'u penderfyniad ac ni allwch gymryd bod estyniad wedi cael ei ganiatáu tan hynny.

Gwybodaeth sydd ei hangen cyn y gellir derbyn eich ymateb

Ni all y tribiwnlys dderbyn eich ymateb oni bai eich bod yn darparu gwybodaeth benodol. Yn ôl y gyfraith, rhaid i ddweud wrthym:

- eich enw llawn a'ch cyfeiriad;
- a oes arnoch eisiau gwrthod (amddiffyn) yr hawliad cyfan neu ran ohono; ac

Os na fydd eich ymateb ar ffurflen wedi'i chymeradwyo (darparwyd) gan Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM neu os nad yw'n cynnwys yr wybodaeth a ddangoswyd uchod, bydd yn cael ei dychwelyd ac ymdrinnir â'r hawliad fel pe na baem wedi derbyn ymateb.

Beth fydd yn digwydd os nad yw'r tribiwnlys yn derbyn fy ymateb?

Ni fydd eich ymateb yn cael ei dderbyn, ac felly ni allwch wrthod yr hawliad os:

- nad yw eich ymateb ar ffurflen a ddarparwyd gan Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM;
- nad yw eich ymateb yn cyrraedd swyddfa'r tribiwnlys o fewn y terfyn amser ac nad oes estyniad amser wedi'i ganiatáu;
- nad yw eich ymateb yn darparu'r holl wybodaeth sydd ei hangen.

Yn yr amgylchiadau hyn, gall Barnwr Cyflogaeth roi dyfarniad os yw'n teimlo bod hynny'n briodol.

Os na dderbynnir ymateb yng nghyswllt yr hawliad, gall Barnwr Cyflogaeth benderfynu ynghylch yr hawliad heb orfod cynnal gwrandawriad, er y bydd angen gwrandawriad weithiau i benderfynu ar iawndal. Dim ond i'r graddau y byddai'n cael ei ganiatáu gan y Barnwr Cyflogaeth sy'n gwrando'r achos y byddai gennych hawl i gyfrannu at wrandawriad o'r fath.

Beth fydd yn digwydd pan fydd y tribiwnlys yn cael fy ymateb?

Os bydd y tribiwnlys yn derbyn eich ymateb, byddwn yn anfon copi at yr hawlydd. Yn y mwyafrif o achosion, byddwn hefyd yn anfon copi at Acas. Mae'r cam hwn yn ofynnol yn ôl y gyfraith, hyd yn oed os ydych eisoed wedi bod drwy gymodi cynnar.

Rôl Acas

Pan fyddwn yn anfon copi o'ch ymateb at Acas, y Gwasanaeth Cynghori, Cymodi a Chyflafareddu, bydd un o gymodwyr Acas yn cysylltu â chi, hyd yn oed os ceisiwyd datrys y mater drwy gymodi cynnar a'i fod yn aflwyddiannus, i weld a oes modd datrys yr hawliad yn eich erbyn, drwy gymodi, a heb orfod cynnal gwrandawriad tribiwnlys.

Hawliadau Datgelu er Lles y Cyhoedd

Pan fydd hawliad yn hawlio bod yr hawlydd wedi gwneud datgeliad gwarchoddedig dan Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996 (neu 'chwythu'r chwiban'), neu'n cynnwys hawliad o'r fath, mae'n ofynnol i'r Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM, pan fydd yr hawlydd wedi cydsynio y dylem wneud hynny drwy roi tic ym mlwch 10.1 ar y ffurflen ET1, anfon copi o ffurflen yr hawliad neu ddarnau ohoni at y Rheoleiddiwr perthnasol. Pan fydd yr hawliad yn cynnwys cwynion ar wahân i'r gŵyn 'chwythu chwiban', bydd pob cyfeiriad at y cwynion eraill yn cael ei ddileu cyn i Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM anfon copi o'r hawliad at y Rheoleiddiwr.

Pan fydd yr hawlydd wedi cydsynio y dylem anfon copi o'r ffurflen hawlio, neu ddarnau ohoni, at y Rheoleiddiwr, byddwn yn ysgrifennu atoch i ddweud pryd ac at bwy yr anfonwyd y ffurflen. Y Rheoleiddiwr fydd yn penderfynu a oes angen ymchwilio i'r mater sylfaenol sydd yn y ffurflen hawlio.

Ni fydd hyn yn effeithio o gwbl ar y ffordd y bydd Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM yn prosesu eich hawliad. Gallwch ddod o hyd i ragor o ganllawiau yn www.gov.uk/whistleblowing

Hawliadau torri contract

Os nad yw hawlydd yn gyflogedig mwyach, gall ef neu hi wneud hawliad yn erbyn cyflogwr am dorri contract. Mewn rhai amgylchiadau, mae hyn yn rhoi hawl i chi wneud hawliad contract cyflogwr.

Rhaid cynnwys unrhyw hawliad contract cyflogwr o'r fath yn y ffurflen ymateb a rhaid ei wneud cyn pen 28 diwrnod i'r dyddiad yr anfonwyd copi o'r ffurflen hawlio gan y Tribiwnlys.

Beth fydd yn digwydd tra byddaf yn aros i'r achos gael ei wrando?

Ar ôl i ni gael eich ymateb, mae'n bosibl y bydd rhai materion y mae angen ymdrin â hwy cyn y gellir penderfynu ynglŷn â'r hawliad.

Er enghraifft, efallai y bydd angen i chi neu'r hawlydd gael rhagor o wybodaeth gan eich gilydd. Gall y tribiwnlys roi cyfarwyddiadau neu orchmynion ynglŷn â hyn a materion eraill sy'n ymwneud â'r achos, y mae'n **rhaid** i chi eu dilyn. Os yw tystion yn hanfodol i'r achos ond nad ydynt yn barod i ddod i'r gwrandawriad ohonynt eu hunain, gallwch ofyn am orchymyn tystion i wneud iddynt fod yn bresennol.

Os byddwch yn penderfynu bod arnoch angen rhagor o wybodaeth neu ddogfennau gan yr hawlydd, dylech ofyn i'r hawlydd yn ysgrifenedig, gan roi terfyn amser rhesymol ar gyfer ymateb. Os na fydd yr hawlydd yn darparu'r wybodaeth rydych wedi gofyn amdani, dylech ysgrifennu at y tribiwnlys cyn gynted ag y bo modd gan amgáu copi o'ch cais ysgrifenedig a gofyn i'r tribiwnlys wneud gorchymyn.

Gall y tribiwnlys hefyd benderfynu bod angen rhagor o wybodaeth gennych chi neu gan yr hawlydd er mwyn datrys mater penodol.

Mewn rhai achosion, efallai y bydd y tribiwnlys yn cynnal gwrandawriad rhagarweiniol i ymdrin â'r materion hyn. Bydd yn cael ei gynnal gan Farnwr Cyflogaeth ar ei ben ei hun a byddwch chi a'r hawlydd yn cael eich gwahodd i gymryd rhan. Gellir cynnal y gwrandawriad dros y ffôn, drwy gyswllt fideo os yw hynny'n briodol, neu yn bersonol. Os nad ydych yn gweithredu neu'n cydymffurfio ag unrhyw orchymyn a wnaethpwyd gan y tribiwnlys gall eich ymateb gael ei ddileu, a/neu mae'n bosibl y gorchmynnir i chi dalu holl gostau'r hawlydd neu rai ohonynt.

A oes rhaid i mi dalu costau'r hawlydd?

Fel arfer, nac oes. Fodd bynnag, gall y tribiwnlys wneud gorchymyn am gostau neu amser paratoi os yw'n credu eich bod chi neu eich cynrychiolydd wedi ymddwyn yn ymosodol, aflonyddgar neu'n afresymol mewn ffordd arall o ran sut rydych wedi trin eich achos neu os yw'n meddwl bod eich amddiffyniad mor wan fel na ddylai fod wedi ei godi. Cyfeirir at gostau fel treuliau yn Yr Alban.

Hefyd, mae gan Farnwyr Cyflogaeth a thribiwnlysoedd y pŵer, pan fo'r gwrandawriad yn ymwneud â hawliad a wnaed ar neu ar ôl 6 Ebrill 2012, i orchymyn bod parti talu costau unrhyw dyst neu dystion y gofynnwyd iddynt fynychu'r gwrandawriad.

Cosbau Ariannol

Bydd gan y Tribiwnlysoedd Cyflogaeth bŵer, pan fo hawliad wedi cael ei wneud ar ôl 6 Ebrill 2014, i orchymyn bod atebydd sydd wedi bod yn aflwyddiannus mewn achos yn talu cosb ariannol hyd at £5,000, os yw'n ystyried bod 'un neu fwy o nodweddion gwaethybol' pan dorrodd y cyflogwr hawliau cyflogaeth yr hawlydd. Pennir isafswm unrhyw gosb yn £100.

Gellir gorchymyn cosb ariannol yn erbyn cyflogwr hyd yn oed os nad oes dyfarniad ariannol wedi'i roi i'r hawlydd. Fodd bynnag, os rhoddwyd dyfarniad ariannol, rhaid i'r gosb fod yn 50% o swm y dyfarniad – gyda lleiafswm o £100 ac uchafswm o £5,000. Rhaid i driwlynlysoedd ystyried gallu'r cyflogwr i dalu wrth benderfynu ynghylch gorchymyn i dalu.

Ni thelir cosbau ariannol i'r hawlydd yn yr achos, ond i'r Ysgrifennydd Gwladol ac i Gronfa Gyfunol y Llywodraeth.

Os bydd y cyflogwr yn talu'r gosb o fewn 21 diwrnod, bydd y swm sy'n daladwy yn cael ei haneru.

Pryd fydd yr hawliad yn cael ei wrando?

Byddwn yn ysgrifennu atoch chi a'r hawlydd o leiaf 14 diwrnod cyn diwrnod y gwrandawriad i ddweud wrthyfch pryd y bydd y gwrandawriad yn cael ei gynnal. Gyda'r llythyr hwn, byddwn yn eich cyfeirio at lyfryn o'r enw '**Y gwrandawriad**' a fydd yn eich helpu i baratoi.

Beth ddylwn i ei wneud os bydd yr achos yn cael ei setlo?

Dylai'r holl bartïon roi gwybod i ni ar unwaith os bydd yr achos yn cael ei setlo cyn y gwrandawriad. Bydd y swyddog cymodi'n rhoi gwybod i ni os bydd eich achos yn cael ei setlo trwy Acas.

Gohebiaeth

Pan fyddwn yn ysgrifennu atoch, byddwn yn cyfeirio atoch fel yr 'atebydd'. Byddwn yn anfon copi o'ch ffurflen ymateb at yr hawlydd.

Dan y Rheolau Gweithdrefn, mae'n ofynnol i bartïon anfon copi o unrhyw lythyrau neu ddogfennau y byddant yn eu hanfon i'r triwlynlys (ar wahân i gais am orchymyn tyst) at bob parti arall a nodi eu bod wedi gwneud hyn. Gallwch ddangos eich bod wedi gwneud hyn, er enghraifft, drwy ddefnyddio 'cc'.

Byddwn yn anfon unrhyw benderfyniad neu ddyfarniad y bydd y triwlynlys yn ei wneud atoch chi ac at yr hawlydd. Rhaid i chi roi gwybod i ni ar unwaith os bydd eich manylion cyswllt yn newid.

Os oes gennych gynrychiolydd sy'n gweithredu ar eich rhan, byddwn yn anfon bob gohebiaeth am yr achos atynt ac nid atoch chi, a rhaid i chi anfon unrhyw geisiadau pellach am wybodaeth drwyddo ef/drwyddi hi ac nid yn syth atom ni.

A gaf i ohebu drwy e-bost?

Cewch – gellir gweld rhestr gyflawn o gyfeiriadau e-bost y tribiwnlysoedd cyflogaeth ar gefn y cyhoeddiad hwn. Dylech sicrhau eich bod yn dyfynnu rhif yr achos mewn unrhyw ohebiaeth ym mar teitl yr e-bost a'i anfon i swyddfa'r tribiwnlys sy'n ymdrin â'r hawliad.

Bydd y swyddfa yn cyfathrebu trwy e-bost os yw'n well gennych.

Rhaid i'r dogfennau a anfonir i'r tribiwnlys fod mewn fformat sy'n gydnaws â 'Word'. Ni fyddwn yn derbyn dogfennau mewn fformatau eraill. Pan fyddwn wedi derbyn eich e-bost, byddwn yn anfon cydnabyddiaeth electronig atoch. Peidiwch ag anfon rhagor o negeseuon e-bost na ffonio swyddfa'r tribiwnlys oni fyddwch heb dderbyn cydnabyddiaeth cyn pen dau ddiwrnod gwaith wedi ichi anfon eich e-bost.

Chi sy'n gyfrifol am sicrhau bod unrhyw ohebiaeth a anfonir drwy e-bost yn cyrraedd y tribiwnlys o fewn y terfyn amser perthnasol.

Os ydych eisiau i ni gyfathrebu â chi drwy e-bost, (lle bynnag y bo modd), bydd angen i chi roi cyfeiriad e-bost dilys. Gallwch wneud hyn drwy lenwi bwlch **2.6** ar y ffurflen ymateb neu unrhyw bryd ar ôl hynny.

Pan fyddwch yn gofyn i ni gyfathrebu â chi trwy e-bost, **rydych yn cytuno eich bod yn gwirio eich cyfrif e-bost o leiaf unwaith bob dydd**, ac ein bod yn cael rhannu eich cyfeiriad e-bost gydag unigolion eraill sy'n gysylltiedig â'r hawliad.

Anabledd neu anghenion arbennig

Os oes gennych chi, neu unrhyw un sy'n dod i dribiwnlys gyda chi, unrhyw anabledd neu angen penodol, dylech gysylltu â'r swyddfa tribiwnlys sy'n ymdrin â'ch achos i drafod y mater. Mae enghreifftiau o'r cymorth y gallwn ei ddarparu yn cynnwys trosglwyddo dogfennau i Braille neu brint mwy, a thalu am ddehonglwyr iaith arwyddion. Gallwn hefyd ddarparu dolenni sain ar gyfer teclynnau clywed yn yr ystafell lle cynhelir y gwrandawriad os byddwch eu hangen. Cysylltwch â ni cyn gynted ag sy'n bosibl er mwyn i ni allu gwneud trefniadau priodol neu addas.

Safonau'r gwasanaeth

Os ydych yn anhapus ynghylch ein gwasanaeth, cysylltwch ag unrhyw swyddfa tribiwnlys neu ein Canolfan Cyswllt Cwsmeriaid i gael copi o'n taflen **EX343 - Anhapus â'n gwasanaeth - beth allwch chi ei wneud?** Mae'n esbonio ein trefn gwyno.

Ceir manylion y Ganolfan Gyswllt Cwsmeriaid ar y dudalen olaf.

Rhagor o wybodaeth

Ceir rhagor o wybodaeth trwy ddilyn y ddolen isod; www.gov.uk/courts-tribunals/employment-tribunal

Llenwi'r ffurflen ymateb

Rydym wedi dylunio'r nodiadau canllaw hyn fel eu bod mor ddefnyddiol ag sy'n bosibl. Fodd bynnag, nid ydynt yn nodi'r gyfraith yn ei chyfanrwydd. Os na fyddwch yn rhoi'r wybodaeth sydd wedi'i marcio â seren (*), ni fyddwn yn derbyn eich ymateb.

1 Hawlydd

1.1 Rhowch enw cyntaf ac enw teuluol yr hawlydd yn llawn. Nid oes angen rhoi teitl.

2 Eich manylion

2.1* Rhowch enw llawn yr atebydd sy'n llenwi'r ffurflen hon, neu y llenwir y ffurflen ar ei ran. Nodwch p'un a yw'r atebydd yn unig fasnachwr, yn bartneriaeth, yn gwmni atebolrwydd cyfyngedig, yn gwmni cyfyngedig cyhoeddus (plc), yn gwmni cyfyngedig neu fel arall.

2.2 Nodwch enw'r unigolyn y dylem gysylltu â hwy os nad ydych wedi penodi cynrychiolydd.

2.3* Rhowch gyfeiriad llawn a chod post yr atebydd sy'n llenwi'r ffurflen gan gynnwys rhif DX os ydych yn ei wybod.

2.4 Rhowch y rhif ffôn llawn (gan gynnwys y cod deialu) ar gyfer yr unigolyn cyswllt a enwyd yn 2.2.

2.5 Ticiwch y blwch perthnasol i ddweud sut y byddai'n well gennych i ni gysylltu â chi yn y dyfodol. Peidiwch â chynnwys cyfeiriad e-bost oni bai eich bod yn edrych ar eich negeseuon e-bost bob diwrnod. Er byddem yn ceisio defnyddio e-bost os ydych yn dymuno i ni wneud hynny, ni fydd hynny'n bosibl bob amser.

2.6 Rhowch gyfeiriad e-bost a rhif ffacs ar gyfer yr unigolyn cyswllt a enwyd yn 2.2

Nid oes rhaid i chi ateb cwestiynau 2.7 i 2.9 ond byddai'r wybodaeth hon yn ddefnyddiol i ddibenion monitro ac ymchwil a gallai fod o gymorth i'r tribiwnlys. Ni fyddai unrhyw waith monitro neu ymchwil a wneir gan ddefnyddio'r wybodaeth hon yn datgelu manylion adnabod unrhyw sefydliad nac unigolyn.

2.7 Nodwch faint o bobl y mae'r sefydliad yn eu cyflogi ym Mhrydain (mae Prydain yn golygu Cymru, Lloegr a'r Alban). Nodwch ffigur bras os nad ydych yn gwybod beth yw'r union rif.

2.8 Ticiwch 'Oes' os oes gan yr atebydd fwy nag un safle ym Mhrydain.

2.9 Os ydych wedi ticio 'Oes' yn 2.8 nodwch faint o bobl sy'n cael eu cyflogi yn y man lle'r oedd yr hawlydd yn gweithio. Nodwch ffigur bras os nad ydych yn gwybod beth yw'r union rif.

3 Manylion cymodi cynnar Acas

3.1 Ticiwch y blwch priodol i nodi p'un a ydych yn cytuno gyda'r hyn y dywedodd yr hawlydd am y cymodi cynnar ai peidio. Os ydych yn cytuno, ewch ymlaen i Adran 4. Os ydych yn anghytuno, nodwch y manylion rydych chi'n credu yw'r rhai cywir yma.

4 Manylion cyflogaeth

Os yw'r hawlydd, neu os oedd yr hawlydd, yn darparu gwasanaethau i chi, atebwch y cwestiynau isod fel pe bai "cyflogaeth" yn cyfeirio at berthynas waith yr hawlydd gyda chi.

4.1 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych yn cytuno ai peidio â'r dyddiadau cyflogaeth a roddwyd gan yr hawlydd yn adran 5.1 o'i ffurflen hawliad. Os ydych yn ticio 'Ydw', ewch ymlaen i **adran 4.2**. Os ydych yn anghytuno, rhwch y manylion sy'n gywir yn eich barn chi yma a dywedwch pam yr ydych yn anghytuno â'r dyddiadau a roddwyd gan yr hawlydd.

4.2 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a yw cyflogaeth yr hawlydd yn parhau ai peidio.

4.3 Ticiwch y blwch priodol i ddweud pa un a ydych yn cytuno ai peidio ag ateb yr hawlydd ynglŷn â'r disgrifiad o'i swydd neu deitl ei swydd. Os ydych yn ticio 'Ydw', ewch ymlaen i **adran 5.1**. Os ydych yn anghytuno, nodwch y manylion sy'n gywir yn eich barn chi.

5 Enillion a buddion

5.1 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych yn cytuno ai peidio â'r oriau gwaith y mae'r hawlydd wedi eu nodi yn adran 6.1 o'i ffurflen hawliad. Os ydych yn ticio 'Ydw' ewch ymlaen i **adran 5.2**.

Os ydych yn anghytuno, nodwch nifer yr oriau sy'n gywir yn eich barn chi. Talgrynnwch i fyny i'r awr agosaf.

5.2 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych yn cytuno ai peidio â'r manylion enillion a roddwyd gan yr hawlydd yn adran 6.2 ar ei ffurflen hawlio. Os ydych yn ticio 'Ydw' ewch ymlaen nawr i **adran 5.3**.

Os ydych yn anghytuno, rhowch y manylion enillion sy'n gywir yn eich barn chi yma a thiciwch y blwch perthnasol i ddangos a yw hyn ar gyfer awr, wythnos, neu fis.

5.3 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych yn cytuno ai peidio ag ateb yr hawlydd ynglŷn â gweithio neu gael ei dalu am gyfnod o rybudd yn adran 6.3 o'i ffurflen hawliad. Os ydych yn ticio 'Ydw', ewch ymlaen i **adran 5.4**.

Os ydych yn anghytuno ag ateb yr hawlydd, nodwch y manylion sy'n gywir yn eich barn chi yma. Os yw'n berthnasol, rhowch eglurhad llawn o'r rhesymau pam na wnaeth yr hawlydd weithio, neu pam na chafodd yr hawlydd ei dalu am gyfnod o rybudd.

5.4 Ticiwch y blwch priodol i ddweud a ydych yn cytuno ai peidio â'r manylion a roddwyd gan yr hawlydd am bensiwn a budd-daliadau eraill yn adrannau 6.4 a 6.5 o'i ffurflen hawliad. Os ydych yn ticio 'Ydw', ewch ymlaen i **adran 6**.

Os ydych yn anghytuno, rhowch y manylion sy'n gywir yn eich barn chi.

6 Ymateb

6.1* Ticiwch y blwch priodol i nodi p'un a ydych yn gwrthod (h.y. herio) yr hawliad a wneir gan yr hawlydd. Os ydych yn gwrthod rhan o'r hawliad yn unig, ticiwch 'Ydw' a dywedwch wrthym pa ran o'r hawliad rydych yn ei gwrthod yn y gofod a ddarperir. Os ydych yn ticio 'Nac ydw', ewch ymlaen i **adran 7**.

Os ydych wedi ticio 'Ydw', eglurwch ar ba sail rydych yn gwrthod yr hawliad. Os yw'r hawliad yn ymwneud â mwy nag un mater, bydd rhaid i chi ymateb i bob mater unigol. Esboniwch yn glir pa bwyntiau rydych chi'n anghytuno â hwy a rhowch wybodaeth i gefnogi'ch dadl. Os bu i'r atebydd ddiswyddo'r hawlydd, eglurwch y drefn bu i chi ei dilyn (cyn gwrthod), a nodi'r rhesymau llawn dros ddiswyddo'r hawlydd yn llawn. Nodwch y rhesymau'n llawn os ydych chi'n anghytuno bod eich sefydliad angen talu

swm o arian i'r hawlydd neu os ydych chi'n anghytuno â'r swm a hawliwr. Ar hyn o bryd, ni ddylech anfon unrhyw ddogfennau i gefnogi eich ymateb. Fodd bynnag, efallai bydd rhaid i chi eu cyflwyno os bydd yr hawliad yn mynd i wrandawriad. Os nad oes digon o le, defnyddiwch ddarn arall o bapur a'i roi ynghlwm wrth y ffurflen hon.

7 Hawliad Contract Cyflogwr

- 7.1 Cyfeiriwch at yr adran Hawliadau Torri Contract uchod am fanylion yr amgylchiadau lle gall atebwydd wneud hawliad contract cyflogwr.
- 7.2 Ticiwch y blwch i gadarnhau eich bod yn dymuno gwneud hawliad contract y cyflogwr mewn ymateb i hawliad contract y gweithiwr ac ewch ymlaen i adran 7.3.
- 7.3 Yn y blwch a ddarperir, nodwch fanylion eich hawliad, gan gynnwys unrhyw ddyddiadau pwysig.

8 Eich cynrychiolydd

Gelwir unigolyn a ofynnwyd i weithredu ar eich rhan yn gynrychiolydd. Os byddwch yn penodi cynrychiolydd, byddwn yn delio â hwy yn unig – ni fyddwn yn delio â chi'n uniongyrchol. Peidiwch â rhoi enw cynrychiolydd oni bai ei fod wedi cytuno i weithredu ar eich rhan. Peidiwch â nodi enw unigolyn neu sefydliad sy'n rhoi cyngor i chi ynglŷn â llenwi'r ffurflen hon yn unig.

- 8.1 Os ydych yn gwybod enw'r sawl sy'n eich cynrychioli, rhowch eu henw yma.
- 8.2 Rhowch enw llawn sefydliad y cynrychiolydd os oes un (er enghraifft, y cwmni o gyfreithwyr neu gymdeithas y cyflogwyr).
- 8.3 Rhowch gyfeiriad llawn a chod post y cynrychiolydd neu ei sefydliad.
- 8.4 Rhowch rif DX (os yw'n hysbys) y cynrychiolydd neu ei sefydliad.
- 8.5 Rhowch rif ffôn y cynrychiolydd gan gynnwys y cod deialu llawn.
- 8.6 Rhowch rif ffôn symudol y cynrychiolydd.
- 8.7 Rhowch y cyfeirnod y mae eich cynrychiolydd wedi ei roi i'ch achos (os gwyddoch beth ydyw).

8.8 Ticiwch y blwch priodol i ddweud sut y byddai'n well gan eich cynrychiolydd i ni gysylltu â hwy yn y dyfodol.

8.9 Os byddai'n well gan eich cynrychiolydd i ni gysylltu â hwy drwy e-bost yn y dyfodol, rhowch eu cyfeiriad e-bost, os gwelwch yn dda. Rhowch gyfeiriad e-bost eich cynrychiolydd dim ond os ydynt yn edrych ar eu negeseuon e-bost bob dydd.

8.10 Os byddai'n well gan eich cynrychiolydd i ni gysylltu â hwy drwy ffacs yn y dyfodol, rhowch rif ffôn ffacs eich cynrychiolydd (gan gynnwys y cod deialu llawn).

9 Anabledd

9.1 Ticiwch 'Oes' os ydych yn ystyried bod gennych anabledd. Dywedwch beth yw'r anabledd os y gallwch a rhowch fanylion unrhyw gymorth y gallech fod ei angen gan staff y tribiwnlys. Mae enghreifftiau o'r cymorth y gallwn ei ddarparu yn cynnwys trosglwyddo dogfennau i Braille neu brint mwy, a thalu am ddehonglwyr iaith arwyddion. Dalier sylw os nad ydym yn gwybod bod gennych anabledd, ni fyddwch yn gwybod pa addasiadau rhesymol all fod o gymorth ichi wrth gymryd rhan yn y broses tribiwnlys.

10

Ticiwch y blwch i gadarnhau eich bod wedi ailddarllen y ffurflen a gwirio eich bod wedi nodi'r holl wybodaeth berthnasol.

Swyddfeydd tribiwnlysoedd cyflogaeth

Aberdeen	Ground floor, AB1, 48 Huntly Street, Aberdeen AB10 1SH	t. 01224 593 137 e. aberdeenet@justice.gov.uk
Bryste	Bristol Civil and Family Justice Centre, 2 Redcliff Street, Bristol BS1 6GR	t. 0117 929 8261 e. bristolet@justice.gov.uk
Dundee	Ground Floor, Endeavour House, Greenmarket, Dundee, DD1 4BZ	t. 01382 221578 e. dundeeet@justice.gov.uk
Dwyrain Llundain	2nd Floor, Import Building, 2 Clove Crescent, London E14 2BE	t. 020 7538 6161 e. eastlondon@justice.gov.uk
Caeredin	54-56 Melville Street, Edinburgh EH3 7HF	t. 0131 226 5584 e. edinburghet@justice.gov.uk
Glasgow	The Glasgow Tribunals Centre, 3 Atlantic Quay, 20 York Street, Glasgow G2 8GT	t. 0141 204 0730 e. glasgowet@justice.gov.uk
Leeds	4th Floor, City Exchange, 11 Albion Street, Leeds LS1 5ES	t. 0113 245 9741 e. leedset@justice.gov.uk

Canol Llundain	Victory House, 30-34 Kingsway, London WC2B 6EX	t. 020 7273 8603 e. londoncentralet@justice.gov.uk
De Llundain	Montague Court, 101 London Road, West Croydon CR0 2RF	t. 020 8667 9131 e. londonsouthet@justice.gov.uk
Manceinion	Alexandra House, 14-22 The Parsonage, Manchester M3 2JA	t. 0161 833 6100 e. manchesteret@justice.gov.uk
Canolbarth Lloegr (Dwyrain)	Nottingham Justice Centre, Carrington Street, Nottingham, NG2 1EE	t. 0115 947 5701 e. midlandseastet@justice.gov.uk
Canolbarth Lloegr (Gorllewin)	Centre City Tower, 7 Hill Street, Birmingham B5 4UU	t. 0121 600 7780 e. midlandswestet@justice.gov.uk
Newcastle	Newcastle Civil Family Courts and Tribunal Centre, Barras Bridge, Newcastle Upon Tyne, NE1 8QF	t. 0191 2058750 e. newcastleet@justice.gov.uk
Cymru	Llys Ynadon Caerdydd a'r Fro, Plas Fitzalan, Caerdydd, De Cymru, CF24 0RZ	t. 029 2067 8100 e. waleset@justice.gov.uk
Watford	3rd Floor, Radius House, 51 Clarendon Rd, Watford WD17 1HP	t. 01923 281 750 e. watfordet@justice.gov.uk

Mae ein swyddfeydd ar agor o 9.00 y bore tan 5.00 yr hwyr, o ddydd Llun i ddydd Gwener.

Byddwn yn eich cyfeirio at fap sy'n dangos lleoliad y swyddfa lle mae'r gwrandawriad wedi'i drefnu.

Canolfannau Cyswllt Cwsmeriaid:

Cymru a Lloegr: 0300 323 0196

Siaradwyr Cymraeg: 0300 303 5176

Yr Alban: 0300 790 6234